

108

Pluraliteit van schuldeisers afgeleid uit jaarrekening

Rechtbank Noord-Holland zp Haarlem
27 mei 2025, insolventienr. C/15/25/128 F
(mr. Wolfs)
Noot mr. dr. H.J. de Kloe

Verzoek tot faillietverklaring. Geen bekende steunvorderingen. Toestand van te hebben opgehouden te betalen kan worden afgeleid uit bijkomende omstandigheden, waaronder uit jaarrekening blijken schulden.

[Fw art. 1, 6 lid 3]

Op grond van twee rechterlijke uitspraken staan de vorderingen van verzoekster vast en eveneens staat vast dat deze vorderingen onbetaald zijn gebleven. Dit is echter op zichzelf nog onvoldoende om ook aan te nemen dat verweerster verkeert in de toestand van hebben opgehouden te betalen. Nu er geen bekende steunvordering is, kan het bestaan van die toestand slechts worden afgeleid uit andere bijkomende omstandigheden. In dit geval moet worden aangenomen dat summierlijk is gebleken dat verweerster is opgehouden te betalen, omdat de in rechte vastgestelde vorderingen van verzoekster na betekening en sommaties onbetaald zijn gebleven en verweerster tegen het verzoek tot faillietverklaring geen verweer heeft gevoerd en de stellingen dat zij ter zitting van de kantonrechter herhaaldelijk heeft verklaard geen geld te hebben en dat uit de jaarrekening blijkt dat zij enorme schulden onbetaald laat, beide onweersproken heeft gelaten. Gelet hierop zal verweerster in staat van faillissement worden verklaard.

X,
verzoekster,
advocaat: mr. H.D. van Duijvenbode,
tegen
Handelsonderneming Hoofdvaart Lijnden BV te Nieuwe Niedorp,
verweerster.

(...; red.)

2. Het verzoek

X heeft aan het faillissementsverzoek ten grondslag gelegd dat zij een totaalbedrag van € 25.737,52 (te vermeerderen rente) te vorderen heeft van Hoofdvaart. De vordering vloeit voort uit een kortgedingvonnis van 27 mei 2024 waarbij Hoofdvaart is veroordeeld tot het doorbetalen van loon aan X. Hoofdvaart is niet bereid gebleken te betalen. De deurwaarder heeft geprobeerd het vonnis te executeren, maar zonder succes. Nadat het dienstverband van rechtswege was geëindigd, heeft X bij de kantonrechter een verzoekschrift ingediend tot toekenning van de transitievergoeding en nevenvorderingen.

Tijdens die zitting heeft gerekestreerde herhaaldelijk gesteld dat zij geen geld heeft. Bij beschikking van 19 december 2024 heeft de kantonrechter in totaal een bedrag van € 17.453,- toegewezen, te vermeerderen met rente en proceskosten. Ook voor betaling hiervan is Hoofdvaart gesommeerd, maar vergeefs. Wederom is de deurwaarder ingeschakeld, maar ook ditmaal zijn zijn acties zonder resultaat gebleven.

2.1. Namens X heeft mr. Van Duijvenbode ter zitting verklaard dat er geen steunvordering bekend is, maar dat het UWV en de belastingdienst ook schuldeisers moeten zijn, gelet op de veroordelingen. Een bevestiging daarvan hebben die instanties echter niet afgegeven. Hoewel er geen bekende steunvordering is, is volgens verzoekster niettemin sprake van de toestand van hebben opgehouden te betalen, nu gerekestreerde na de veroordelingen steeds zonder succes is gesommeerd tot betalen en dat uit haar laatst gedeponeerde jaarrekening (over 2023) blijkt dat het eigen vermogen fors negatief is en de kortlopende schulden bijna 1,5 miljoen euro bedragen.

3. De beoordeling

3.1. Gelet op het bepaalde in artikel 3 lid 1 van Verordening 2015/848 (IVO) van de Raad van de Europese Unie, is de rechtbank bevoegd deze hoofdprocedure te openen, aangezien het centrum van de voornaamste belangen van Hoofdvaart in Nederland ligt.

3.2. De rechtbank stelt vast dat Hoofdvaart geen verweer heeft gevoerd tegen de faillissementsaanvraag. De rechtbank is van oordeel dat op grond van de bovengenoemde rechterlijke uitspraken kan worden geconcludeerd dat het vorderings-

recht van X vaststaat en dat eveneens vaststaat dat deze vorderingen onbetaald zijn gebleven. Dit is echter op zichzelf nog onvoldoende om ook aan te nemen dat Hoofdvaart verkeert in de toestand van hebben opgehouden te betalen. Nu er geen bekende steunvordering is, kan het bestaan van die toestand slechts worden afgeleid uit andere bijkomende omstandigheden. Naar het oordeel van de rechtbank moet in dit geval worden aangenomen dat summierlijk is gebleken dat Hoofdvaart is opgehouden te betalen, omdat de in rechte vastgestelde vorderingen van X, na betekening en sommaties onbetaald zijn gebleven en Hoofdvaart tegen het verzoek tot faillietverklaring geen verweer heeft gevoerd en de stellingen dat zij ter zitting van de kantonrechter herhaaldelijk heeft verklaard geen geld te hebben en dat uit de jaarrekening blijkt dat zij enorme schulden onbetaald laat, beide onweersproken heeft gelaten. Gelet hierop zal Hoofdvaart in staat van faillissement worden verklaard.

4. De beslissing

De rechtbank:

4.1. verklaart Handelsonderneming Hoofdvaart Lijnden B.V., voornoemd in staat van faillissement; (...; *red.*)

4.5 verstaat dat Nederland de lidstaat in de zin van artikel 3 IVO is waar de insolventieprocedure is geopend.

NOOT

1. Een voormalig werknemer vraagt het faillissement aan van Handelsonderneming Hoofdvaart Lijnden BV. De voorwaarden voor faillietverklaring op verzoek van een schuldeiser zijn (1) dat summierlijk blijkt van het vorderingsrecht van de aanvrager en (2) dat summierlijk blijkt dat de schuldenaar in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen. Die tweede voorwaarde kan worden uitgesplitst in (2a) pluraliteit van schuldeisers en (2b) ook overigens in de faillissementstoestand verkeren (zie bijv. HR 18 januari 2002, «JOR» 2002/77, r.o. 3.3).

2. Aan voorwaarde (1) is zonder twijfel voldaan. Hoofdvaart is op 27 mei 2024 in kort geding veroordeeld tot betaling van achterstallig loon van bijna € 26.000 exclusief rente. Op 19 december 2024 heeft de kantonrechter na beëindiging van

de arbeidsovereenkomst Hoofdvaart veroordeeld tot betaling van een transitievergoeding en nevenvorderingen van ruim € 17.000. De vorderingen zijn, ondanks betekening en sommaties, niet voldaan en kennelijk is geen hoger beroep ingesteld tegen de uitspraken. Het vorderingsrecht van de werknemer staat daarmee vast.

3. Van belang is dat door een faillissement de aanspraak op een transitievergoeding vervalt, ook als die reeds voor de faillietverklaring in rechte is vastgesteld (art. 7:673c BW). Het Hof Den Haag oordeelde daarom recent dat een werknemer die uitsluitend recht heeft op betaling van een transitievergoeding, geen gerechtvaardigd belang heeft bij een faillissementsaanvraag (Hof Den Haag 17 maart 2026, ECLI:NL:GHDHA:2026:405). Omdat een groot deel van de vordering van de werknemer ziet op achterstallig loon, staat dit niet in de weg aan de faillietverklaring.

4. Voorwaarde (2a) is, zoals wel vaker het geval, lastiger. De werknemer heeft namelijk geen steunvordering kunnen achterhalen. Wel voert de werknemer *circumstantial evidence* aan voor het bestaan van meerdere schuldeisers. Het eerste dat de werknemer aandraagt, is dat Hoofdvaart naar aanleiding van de veroordelingen ook belasting en (aanvullende) premie voor sociale verzekeringen moet afdragen aan de Belastingdienst en het UWV. Hoewel Belastingdienst en UWV dat niet hebben bevestigd, is de gedachte van de werknemer dat Hoofdvaart hen “ook wel niet betaald zal hebben”. Zonder grond is die gedachte niet, nu tijdens de zitting van de procedure bij de kantonrechter herhaaldelijk namens Hoofdvaart is verklaard dat er geen geld is. Het tweede dat wordt aangedragen, is dat uit de laatst gedeponeerde jaarrekening, die over 2023, blijkt van een fors negatief eigen vermogen en kortlopende schulden van bijna € 1,5 miljoen.

5. De rechtbank spreekt het faillissement uit. Naar het oordeel van de rechtbank kan het bestaan van de faillissementstoestand worden afgeleid uit andere bijkomende omstandigheden als er geen bekende steunvordering is. Deze omstandigheden zijn hier dat Hoofdvaart de in rechte vastgestelde vorderingen van de werknemer ook na betekening en sommatie onbetaald heeft gelaten, Hoofdvaart tegen het faillissementsverzoek geen verweer heeft gevoerd, namens haar tijdens de zitting bij de kantonrechter is verklaard dat zij geen geld heeft en uit de jaarrekening

blijkt van enorme schulden. Hoewel de rechtbank dat niet expliciet noemt, heeft mogelijk ook een rol gespeeld dat de (indirect) bestuurder zich na afloop van de zitting bij de griffie heeft gemeld en heeft gezegd dat het niet uitmaakte dat de zitting al was afgelopen “omdat hij alleen maar wilde weten wie tot curator was benoemd”.

6. De zinsnede dat “het bestaan van die toestand slechts [kan] worden afgeleid uit andere bijkomende omstandigheden” bij het ontbreken van een (bekende) steunvordering, is ook te vinden in Rb. Amsterdam 21 juni 2005, «JOR» 2005/225. In die procedure had de aanvrager van het faillissement gesteld dat geen sprake van was pluraliteit van schuldeisers, maar dat het faillissement toch moest worden uitgesproken. De Rechtbank Amsterdam ging daartoe over. De redenen die de rechtbank Amsterdam daarvoor noemt, komen overeen met twee redenen uit de hier geannoteerde uitspraak: de in rechte vastgestelde vordering van de aanvrager is na betekening en sommaties onbetaald gebleven en tegen het faillissementsverzoek is geen verweer gevoerd.

7. De gedeeltelijke woordelijke overeenkomst met de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam uit 2005 doet vermoeden dat de Rechtbank Noord-Holland het pluraliteitsvereiste terzijde schuift, maar het is niet helder of dit daadwerkelijk de bedoeling is. Het vereiste van pluraliteit (2a) maakt namelijk onderdeel uit van het ruimere toestandsvereiste (2). Omdat summierlijk moet blijken van feiten en omstandigheden die aantonen dat de schuldenaar in de faillissementstoestand verkeert (art. 6 lid 3 Fw), is het aantonen van een concrete steunvordering niet noodzakelijk. De Hoge Raad overweegt niet voor niets dat summierlijk moet blijken van een steunvordering (HR 24 maart 2017, «JOR» 2017/183, m.nt. Van Eeden-van Harskamp, r.o. 3.3.2). Het oordeel in Rb. Den Haag van 2 mei 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:6546 dat sprake moet zijn “van een concrete, actuele steunvordering” is naar mijn mening dan ook niet juist. Dat geldt ook voor Rb. Den Haag 14 december 2021 ECLI:NL:RBDHA:2021:13743, waarin werd overwogen dat voor de faillietverklaring vereist is dat met name genoemde steunvorderingen niet of te laat worden voldaan. Het bestaan van een steunvordering kan ook worden afgeleid uit andere feiten en omstandigheden en voor het aannemen van de faillissementstoestand in enge zin (2b) is

het niet noodzakelijk dat een concrete steunvordering gedurende langere tijd niet wordt betaald.

8. Pluraliteit van schuldeisers moet ex nunc worden beoordeeld (bijv. HR 11 juli 2008, «JOR» 2008/252). Om die reden wordt een beroep op de laatst gepubliceerde jaarrekening voor het aannemelijk maken van een steunvordering regelmatig gepasseerd (zie recent bijv. Rb. Rotterdam 23 april 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:9470; Rb. Den Haag 2 mei 2023, ECLI:NL:RBDHA:2023:6546 en Rb. Den Haag 13 december 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:13549. Zie ook E.F. Verheul & T.T. van Zanten, *Wessels Insolventierecht. Deel I. Faillietverklaring*, Deventer: Wolters Kluwer 2025/1034). Het komt af en toe voor dat pluraliteit wel wordt aangenomen op basis van de jaarrekening (zie recent, naast de uitspraken waarnaar hierna wordt verwezen, Rb. Amsterdam 20 maart 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:3308). In Rb. Overijssel 7 september 2022, «JOR» 2023/21, m.nt. Van Eeden-van Harskamp werd pluraliteit aangenomen op basis van jaarstukken over 2020. Aan de stelling van de schuldenaar dat de jaarrekening over 2020 een fictieve weergave van de schuldenlast bevatte en een conceptbalans over 2021 wel correct was, hechtte de rechtbank geen waarde, omdat op geen enkele manier was verklaard hoe de schuldenlast was verminderd van € 8 miljoen naar € 1 miljoen. Het Hof Arnhem-Leeuwarden kwam in een uitspraak van 7 juni 2021, «JOR» 2021/251, m.nt. Remmink tot de conclusie dat er meerdere schuldeisers waren op basis van een voorlopige jaarrekening over 2020. Ook de toestand (2b) werd afgeleid uit deze voorlopige jaarrekening, omdat, zo overwoog het hof, “gesteld noch gebleken is dat de situatie op dit moment essentieel anders is dan blijkt uit deze voorlopige jaarrekening 2020”.

9. Of uit een jaarrekening kan worden afgeleid dat aan het pluraliteitsvereiste is voldaan, hangt af van de omstandigheden van het geval. Relevante omstandigheden zijn de ouderdom van de jaarrekening, de hoogte van de schulden, de hoogte van het eigen vermogen, de ontwikkeling van de omzet en het resultaat en het door de schuldenaar gevoerde verweer. Ook als de financiële kengetallen zeer negatief zijn, is het mogelijk dat schulden die waren opgenomen in een oude jaarrekening niet meer bestaan, bijvoorbeeld omdat ze zijn verjaard of kwijtgescholden (zie bijv. Hof Arnhem-Leeuwarden 24 april 2023, «JOR» 2023/219, m.nt. Slaski en Rb. Amsterdam

21 februari 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1149). In de casus die in de geannoteerde uitspraak voorligt, is voor de beoordeling relevant dat de jaarrekening over 2023 een fors negatief eigen vermogen en kortlopende schulden van € 1,5 miljoen liet zien, terwijl de werknemer de deurwaarder tevergeefs op pad heeft gestuurd om het kortgedingvonnis van 27 mei 2024 te incasseren en op de zitting van de procedure die heeft geleid tot de veroordeling door de kantonrechter van 19 december 2024, namens Hoofdvast is verklaard dat er geen geld was. Tegen het faillissementsverzoek is geen verweer gevoerd. Integendeel: na de faillissementszitting heeft de indirect bestuurder geïnformeerd naar de curator en verklaard dat het niet uitmaakte dat de zitting was gesloten. Deze feiten en omstandigheden zijn naar mijn inzicht voldoende voor het aannemen van pluraliteit.

10. Heeft de rechtbank bedoeld het pluraliteitsvereiste opzij te schuiven, dan is dat in strijd met vaste rechtspraak van de Hoge Raad. Pluraliteit van schuldeisers is een noodzakelijke voorwaarde voor het bestaan van de faillissementstoestand (zie o.a. HR 11 juli 2008, «JOR» 2008/252 (*Van den Akker/In de Veste*), r.o. 3.5). In 2017 heeft de Hoge Raad nog expliciet geweigerd terug te komen van deze vaste rechtspraak (HR 24 maart 2017, «JOR» 2017/183, m.nt. Van Eeden-van Harskamp. Zie ook HR 26 oktober 2018, «JOR» 2019/22, m.nt. Kortmann). Hoewel het pluraliteitsvereiste in de literatuur wordt bekritiseerd (zie o.a. Wessels/Verheul & Van Zanten a.w./1034 en van eigen hand H.J. de Kloe, 'Pluraliteit van schuldeisers als voorwaarde voor de faillietverklaring', AA 2018, p. 204-214, ook voor verdere verwijzingen), is het niet wenselijk dat rechtbanken hierin een eigen koers gaan varen. Van Zanten pleitte in 2016 nog voor "rechterlijke ongehoorzaamheid" (T.T. van Zanten, 'Het pluraliteitsvereiste anno 2016 – Een kwestie van omgaan, rechterlijke ongehoorzaamheid of desnoods cessie', TvI 2016/13), maar dat was voor de uitspraken van de Hoge Raad uit 2017 en 2018. Hoewel Nederland geen precedentenstelsel kent, leidt het tot willekeur en rechtsonzekerheid als feitenrechtters zelf bepalen of ze recent door de Hoge Raad bevestigde vaste rechtspraak volgen.

mr. dr. H.J. de Kloe
universitair docent ondernemings- en insolventierecht, Erasmus School of Law

109

Nationale rechter kan op grond van Richtlijn oneerlijke bedingen gehouden zijn nietigheid van executoriale verkoop vast te stellen

Hof van Justitie EU

24 juni 2025, nr. C-351/23, ECLI:EU:C:2025:474 (Lenaerts, Von Danwitz, Lycourgos, Jarukaitis, Arastey Sahún, Kumin, Jääskinen, Regan, Piçarra, Ziemele, Spineanu-Matei, Smulders, Condinanzi, Schalin, Gervasoni)

Noot mr. dr. I. Visser

Hypotheek. Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten. Vervroegde opseising van geldlening. Buitengerechtelijke procedure van gedwongen executie. Vordering tot staking executie. Prejudiciële beslissing. Richtlijn 93/13/EEG is van toepassing in ontruimingsprocedure van de veilingkoper als de schuldenaar in die procedure de rechtmatigheid van de eigendomsoverdracht betwist. De executoriale verkoopprocedure moet worden gestaakt zodra een procedure aanhangig is tot opschorting daarvan vanwege oneerlijke bedingen. Verwijzing naar HvJ EU 7 december 2017, ECLI:EU:C:2017:945 (Banco Santander) en HvJ EU 17 mei 2022, «JOR» 2023/68, m.nt. Zukanovic (Ibercaja Banco).

[Richtlijn 93/13/EEG art. 6 lid 1, 7 lid 1; Handvest art. 7, 47]

Art. 6 lid 1 en art. 7 lid 1 Richtlijn 93/13/EEG kunnen in beginsel niet met succes worden ingeroepen in een geding dat niet betrekking heeft op de procedure van gedwongen executie op het hypothecaire onderpand uit de leningsovereenkomst tussen een consument en een verkoper, maar op de bescherming van de zakelijke rechten verbonden aan de eigendom die de verkoper in het kader van een openbare verkoop rechtmatig heeft verkregen. In dergelijke omstandigheden dreigt immers de rechtszekerheid van gevestigde eigendomsbetrekkingen te worden aangetast indien wordt toegestaan dat de schuldenaar die een hypotheek heeft afgesloten voor een onroerende